

*tiam curramus ad propositum nobis certamen,
qui, proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confu-
sione contempta.*

390. Adverte, igitur, humana tepiditas, quanti periculi sit Christi passionem non imitari, quum ab hoc omnia peccata originem sumant; unde August. de vera Religione ait: Omne peccatum est ex eo quod Christus contempsit; et quia refugimus quae ipse sustinuit. Appetivit autem Christus paupertatem, vilitatem, et subiectionem; homines vero eligunt divitias, delicias, et honores.

391. Sed dices: quare non eligit Christus pro nostra redēptione viam prosperitatis in qua plures haberet imitatores, quam viam adversitatis; prosperitatis dico non culpabilis? Dicendum quod hominis redēmptio fieri debuit per satisfactionem pro peccato; satisfactio autem pro peccatis debet esse poenalis et afflictiva; propter quod debuit esse redēmptio nostra, non per incessum per viam prosperitatis, sed potius poenalis adversitatis; propterea, si elegisset viam prosperitatis, divinae misericordiae minime conveniret, quia tunc non esset recessus a culpa. Ipse autem elegit talem in qua est recessus a peccato. Cum his omnibus concordat Alexander, ubi supra.

DOMINICA IN SEXAGESIMA

Oportuit pati Christum propter nostram glorificationem; et primo revelata est nobis gratia ratione dignitatis Christi.

TERTIO quidem oportuit Christum pati propter nostram glorificationem: Ipse autem per meritum sue passionis nos perducit ad gloriam divinae contemplationis, hic per speculum in aenigmate, in beata autem patria facie ad faciem, sicut I Ioann. III cap., scriptum est: *Quum apparuerit nobis, similes ei erimus, quando videbinus eum sicuti est.* Hinc Apoc. V cap. mystice Ioann. in persona omnium salvandorum, ait ad Christum: *Dignus es, Domine, aperire librum, et solvere septem signacula eius, quoniam occisus es; et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, et lingua, et populo, et natione;* in quibus sacratissimis verbis triplex ratio demonstratur quare humano generi coelestis gratia revelata sit: Primo ratione dignitatis, secundo ratione mortalitatis, tertio ratione virtutis.

393. Primo autem ratione dignitatis quae fuit in solo Christo. Solus enim Christus Dominus dignus est aperire librum visionis divinae, et signacula septem dotium Beatorum detegere, qui Dominus est per datam sibi a Deo Patre in coelo et in terra potestatem, sicut Math. ult. dictum est. Quia enim natura est Deus, eamdem cum Patre habet na-

turam; ut quae per Deitatem a Deo Patre accepit, nobis per humanitatem apprens possit communicare. Unde I Ioann. 1: *Unigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.* Ex hoc enim, quod hic dicitur, apparet falsitas illius erroris quod quidam minus erudit in vera theologia, dialectice nugantes, asserere voluerunt neminem ante iudicium pervenire posse ad facialem visionem Dei. Si enim liber sapientiae Dei et visionis divinae in quo omnia leguntur merito passionis Christi, ut hic apparet, nobis apertus est; quid causae esse potest quare divinae visionis effectus ulterius differatur, quum causa iam sit completa, quae est meritum passionis Christi? In huius enim mysterium, Christo in cruce mortuo, *velum templi scissum est*, ut dicitur Luc. xxiii: *Et latus Christi apertum est*, Ioann. xix cap., ait: *Et exivit Sanguis et aqua*; ut in Sanguine redempti a diaboli servitute, et aqua baptismatis vel lacrymarum poenitentia abluti a propriis sordibus, intremus ad videndum interiora Christi, quae sunt ipsius Deitas, per ostium quod est sancta Humanitas sua; et, revelato velamento, propalata Sanctorum via, abluti corpus aqua munda, introeamus ad contemplanda Sancta Sanctorum in Sanguine Christi, qui nunciavit nobis novam viam et viventem per velamen, id est, per Carnem suam, ut dicit Apost. Hebr. x cap.

FERIA SECUNDA

Revelata est nobis gloria ratione mortalitatis seu per mortem Christi.

SECUNDO autem humano generi revelata est gloria ratione mortalitatis, quia pro ea nobis revelanda Christus mortuus est. Si ergo ex parte nostra, quia purgati et mundati non sumus, quantum in nobis est a culpa, impedimentum non fuit ex parte Dei et Christi, postquam nos per mortem suam redemit, utique impedimentum non erit quin reveletur nobis gloria paradisi; et hoc est quod Ioann. subdit: *Quoniam occisus es, et redemisti nos Deo in Sanguine tuo.* Aequitas enim divinae iustitiae requisivit ut homo sine morte liberari non posset, qui prius debuisse subiisse mortem, quam Deum offendisse per culpam mortalem. Non tamen mors cuiuscumque hominis sufficiebat ad nostram redemptionem, quia omnes peccatores erant; et peccatoris mors non meritoria, sed debita iudicatur.

395. Oportuit ergo hominem qui pro hominibus moreretur innocentem esse, qui pro nocentibus subiret mortem; propterea innocens Christus congruissime agno assimilatur. Nec insuper mors cuiuscumque innocentis sufficeret sibi ipsi, nedum aliis sufficere posset; licet enim forte, si quis innocens esse valeret, mors eius sufficeret ad lucrandum sibi a Deo immortalē vitam, aliis tamen eius mors non sufficeret ad salutem. Nihil enim quae-

cumque creatura aequale habet quod laeso honori Dei per primi hominis praevaricationem rependere posset. Oportuit ergo hominem innocentem esse qui posset pro homine mori, et Deum esse qui aequaliter placationem poneret irae Dei. Si enim mediator Dei et hominum homo Christus Iesus Deus est, ut aequale sit meritum praemio quod meretur; hoc est, ut homo pro hominibus moreretur, ut sic redimeret eos in Sanguine suo, redimeret, inquam, a culpa ad gratiam, ut qui fuerunt inimici Dei per culpam reconcilientur Deo per dilectionem consummatam et veram.

FERIA TERTIA

Revelata est nobis gloria ratione virtuositatis cooperantium ad meritum passionis.

TERTIO autem revelata est nobis gloria paradisi ratione virtuositatis, scilicet, cooperantium per bonam vitam ad meritum passionis Filii Dei. Licet enim haec redemptio omnium esset per sufficientiam, etiam si millia millium mundorum forent qui essent hominibus pleni, non tamen per efficientiam, nisi illorum qui cooperantur per opera virtuosa; unde Ioann. xi cap. scriptum est, quod: *Iesus moriturus erat pro gente: et non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum.* Non enim pro sola gente Iudeorum mortuus est Christus, nec pro omnibus gen-

tibus liberandis moriebatur¹; sed ut ex omni tribu et lingua et populo et natione filios Dei in unitate fidei et agnitione Filii Dei congregaret. Ad litteram autem intelligendum est quod Tribus dicitur ex tribus filis Noe, ex quibus post diluvium omne genus humanum in terra disseminatum est, sicut patet Gen. ix. Linguae sunt 72, in quas divisus est mundus ad turrim Babel. Gen. xi. Populi autem in una lingua diversi sunt. In unoquaque populo diversae sunt nationes, scilicet, in diversis patriis nati; unde Act. ii: *Erant in Ierusalem habitantes Iudei, viri religiosi ex omni natione quae sub coelo est;* igitur, sub diversis tribubus, sunt 72 linguae.

397. Ex quo colligitur quod nullum genus, nullus sexus, nulla conditio hominum exclusa est a gratia et merito passionis Christi; unde Act. x Beatus Petrus dicit: *Non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente quae timet Deum, et operatur iustitiam, acceptus est illi.*

398. Similiter quoque intellige iuxta mysticum intellectum in his quatuor vocabulis quadruplicem corruptionem a qua Christus humanum genus charitate sua redemit. Prima est naturae, secunda est sermonis, tertia est operis, quarta est originis.

399. Prima enim corruptio est naturae, quam, sci-

¹ Pro omnibus tamen hominibus Christus mortuus est, iuxta illud I Cor. xv, 22: «Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur». Quod et S. Auctor infra explanat.

licet, in natura operatur peccatum et culpa. Natura nempe rationalis in tribus consistit; scilicet, in ratione, voluntate, et facultate; ideo igitur Christus ex omni tribu redemit qui ex hac triplici corruptione naturae, scilicet, rationis, voluntatis, et facultatis, suos misericorditer liberavit. Secunda est corruptio sermonis quae per linguam significatur. Tertia est corruptio operis quae per populum denotatur; populus enim animae eius opera sunt. Quarta est corruptio originis quae intelligitur per nationem.

400. Christus ergo ex omni tribu, lingua, populo, et natione redemit, qui ex omni corruptione naturae verbi, operum, et originis suos per sanctissimam passionem et mortem liberare dignatus est. Unde Apost. Rom. v cap., ait: *Iudicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem.*

401. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiae et donationis et iustitiae accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. Igitur ex his omnibus patet quod Christus mortuus est propter glorificationem nostram. Hinc Aug. ait: Per Redemptoris nostri mortem de te-nebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium, de terris ad coeleste regnum vocati sumus. Haec ille.

FERIA QUARTA

Passionis et crucis Christi imitatio et dilectio.

PASSIONEM igitur Domini, atque crucem diligere et imitari debet omnium mortalium vita, quam finivit per crumen ipse Dominus immortalis, pro nobis factus mortal is, non ut maneret mortal is, sed ut mortal is vita fieret immortalis; quod efficere ipsa charitas docet, suadet veritas, necessitas omnino compellit, rependenda gratitudo trahit, ut advertamus quantae dignitatis extitit homo qui Deo inimicari potuit talibus inimicitiis non solvendis, nisi per acerbissimam Domini passionem; quantum Deo displicerit peccatum, ac quam magni ponderis extiterit, ut pro illo Dei Filiu m necesse esset pervenire ad crucem.

403. Quae dignatio, quae humilitas, quae charitas ineffabilis!, ut voluntarie Dei Filius pro nobis in carne pateretur crumen per quam, quasi per scalam salutis, omnes possemus concendere ad gloriam sempiternam; quam nobis misericorditer largire dignetur ipse Dei Filius Jesus pro nostra gloria crucifixus, cui, cum Patre et Spiritu sancto, sit omnis honor et gloria, gratiarum actio, decus, et imperium per infinita saecula saeculorum. Amen.

FERIA QUINTA

Abyssus admirationis ex contemplatione passionis Christi.

AFFLICTUS sum et humiliatus sum nimis, ruerbam a gemitu cordis mei. Domine, ante te omne desiderium meum (PSAL. XXXVII). Ad contemplandum sacramentum Dominicæ Passionis, licet omnium nostrum ad hoc desideria inardescant, tamen imbecillitas humani ingenii omnino insufficiens est. Porro quum in Christo Iesu esset divinitas, quia Filius unicus Dei erat, et anima rationalis a Deo creata, atque caro de Virgine sumpta, ipsa rei magnitudo stupendam abyssum admirationis ingerit menti, atque incomprehensibilitatem tanti mysterii protestatur, scilicet, quod Dei Filius tam aspera pro nobis voluerit pati, atque in cruce opprobriosissime mori; quod intelligens a rationali natura non posse comprehendendi, Eccl. i, ait: *Altitudinem coeli, ecce divinitas Christi, et latitudinem terrae, id est, carnis in passionibus dilatatae, et profundum abyssi, id est, eius animae in doloribus abyssatae, quis dimensus est?* quasi dicat: nulla rationalis et creata natura; sed ante omnia ipsa admiratio animi propulsans atque interrogans ait: *Quum Deus dixit, et facta sunt, ipse mandavit, et creata sunt* (PSAL. XXXII), cur pro nostra redemptione tot et tanta supplicia passus est?

405. Ad hoc respondet Haymo in quadam sermone in mysterio dicens, quod inter misericordiam et veritatem difficilis alteratio fuit; veritas enim in adiutorium, et concilium sibi iustitiam advocavit; misericordia autem pacem in subsidium invocavit; ambae communiter divinae sapientiae arbitrium elegerunt; partibus igitur in praesentia arbitrii constitutis, misericordia pacis instructa concilio, taliter allegavit: Quum Deus summa bonitate fecerit hominem ad imaginem et similitudinem suam, indignum est ut tam digna creatura tota pereat, et Deus fraudetur proposito suo; qui propterea fecit hominem, ut illum cognosceret, cognitum diligenter, et dilectum haberet; si ergo talem ex toto puniret, nulla prorsus bonitas, immo potius crudelis esset impietas. Non ergo *obliviscatur misericordia Deus, nec contineat in ira sua misericordias suas* (PSAL. LXXVI). Veritas autem, iustitiae freta consilio, ad hoc respondet: Quum Deus summa aequitate propter peccatum clauserit ianuam Paradisi collocans Cherubin apud Paradisum ut Angelus diabolum et hominem igneo gladio effugaret, indignum est, ut eam referet indignis, ne sanctum Dei canibus, vel margaritas spargat ante porcos. Psal. XIII: *Omnis enim declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum.* Iob. XIV: *Omnis enim immundo semine concepti sunt.* Psal. LXXVII: *Et apposuerunt adhuc peccare ei.* Ad haec misericordia respondet: Quod quamvis homo valde peccaverit, postea tamen perfecte poenituit; ideo quod ante amisit per culpam re-

cuperare debet per poenitentiam; Ezech. xxxiii: *Quacumque enim hora peccator conversus fuerit, et ingenuerit, vita vivet et non morietur.* E contra Veritas respondet: Licet homo per pecuniam culpam deleverit, perfectam tamen innocentiam pecunia non restituit, quia remanet semper fomes peccati, languor naturae, et tyrannus carnis; ideo quum possit poenam auferre, non potest tamen gloriam restituere.

406. His et talibus obiurgationibus divina sapientia cogitavit cogitationes pacis, et vidit quod iustitia laederetur, nisi sufficiens poena pro omnibus solveretur; sed misericordia disperiret, si quemlibet sufficienti poena puniret; unde ut tam misericordiae, quam iustitiae satisfaceret, iudicavit ut filius Dei assumeret in se poenam pro omnibus, et donaret per se gloriam universis. Ac per hoc iustitia et pax osculatae sunt et complexae sunt; alias nullus enim inventitur *dignus aperire ianuam Paradisi, nisi leo de tribu Iuda; qui aperit, et nemo claudit, claudit et nemo aperit* (APOC. v). Vix enim cuiquam alii sua sufficiebat iustitia, nedum sufficeret universis. Haec ille.

FERIA SEXTA

Oratio ad Crucem.

UT igitur Passione sua nos redimeret, et per eam sempiterna gloria dignos efficeret, assumpta nostra passibili carne in temporis plenitudine, omnem dolorem, poenam, confusionem et maiorem in cruce perpetui dignatus est.

408. Erige igitur mens devota, ad illud vitale lignum oculos cordis tui; et quia non decet Virginem Matrem Dei in tanta hodie moestitia labrantem, advocatam pro nostra indigentia postulare; ne tanti beneficii, scilicet, Dominicæ Passionis reperiamur ignari et ingrati, tu, sanctissima Crux, esto *refugium nostrum et virtus, illuminans mentes nostras splendoribus tuis; inflamma cor nostrum ardoribus tuis; robora vires nostras virtutibus tuis; sine enim lumine tuo caeci sumus; sine calore tuo frigidi sumus; sine robore tuo fragiles sumus; sine sensu tuo animales sumus et brutales; sine dulcedine tua amari sumus.* Tu medela infirmorum, tu thesaurus perfectorum, tu es decus salvandorum. O sanctissimum lignum vitae, succurre miseris, refove pusillanimes, iuva debiles, dirige devios: tu pugnantium armatura, tuque pelagus gratiarum. Ad te igitur dirigimus preces nostras, ut ex abundantia infinitorum thesaurorum tuorum, nobis impetres sensum et intellectum, ut contemplando ingredi valeamus illas

infinitas abyssus dolorum, confusionum, atque mysteriorum illius qui te pretiosissimo Sanguine suo consecravit. Praeterea te adorantes supplices exoramus, atque humiliter salutamus dicentes: *O Crux, ave, spes unica, hoc passionis tempore
auge piis iustitiam, reisque dona veniam. Amen.*

SABBATO

Abyssus incomprehensibilis poenitatis in Passione Christi. Plenitudo cognitionis.

AFFLICTUS sum et humiliatus sum nimis, etc. Alterum ibi supra. In quibus sacratissimis verbis tres abyssus Dominicæ Passionis mystice describuntur. Prima est abyssus incomprehensibilis poenitatis, quia Propheta in persona Domini ait: *Afflictus sum, etc.* Secunda est abyssus incomprehensibilis humilitatis; unde Propheta subdit: *Et humiliatus sum nimis; rugiebam a gemitu cordis mei.* Tertia est abyssus incomprehensibilis utilitatis; unde subiunxit Propheta dicens: *Domine, ante te omne desiderium meum.*

410. Prima pars principalis Dominicæ passionis.

411. Primo igitur circa Dominicam Passionem contemplum incomprehensibilem abyssum poenitatis, quia summa Veritas per os Prophetæ hoc de se testatur, dicens: *Afflictus sum.*

412. Et quis, quaeso, exprimere sufficiat dolores et afflictiones, quas in sua Passione sustulit Christus,

quum etiam omnibus rationalibus creaturis incomprehensibles sint? ut tamen aliqualiter comprehendere valeamus incomprehensibilitatem, et abyssalem immensitatem eorum, tria ad praesens de ipso Domino praemittenda consideremus: Primo, plenitudinem cognitionum; secundo magnitudinem occasionum; tertio multitudinem rationum.

413. Primo consideremus plenitudinem cognitionum. Ab instanti conceptionis suae ex unione divini Verbi tres habuit cognitiones in mente sua. Primo habuit cognitionem praeteritorum; secundo habuit cognitionem praesentium; tertio habuit cognitionem futurorum. Hae tres cognitiones fuerunt quasi tres altissimi montes super quos erecta et fundata fuit crux Domini nostri Iesu Christi, de quibus Propheta ait, Psal. lxxxvi: *Fundamenta eius in montibus sanctis.* Ex quo patet quod inter cetera, maxime tria principaliter semper cognita erant in mente Christi. Primo enim peccata quae contra Deum in praeterito patrata erant, et quae in praesenti committebantur, et quae in futuro committi debebant; secundo omnia tormenta quae antea passus erat, tunc patiebatur, et quae in futuro passurus erat, proinde Ioann. xviii, dicitur: *Sciens itaque Jesus omnia quae ventura erant super eum.* Tertio cognovit omnia martyria, supplicia omnia, et omnes labores quae sustinuerunt omnes iusti, omnes tunc existentes, et omnes qui usque ad finem saeculi futuri sunt, quorum omnium ipse caput erat. Et haec omnia supradicta, et omnes duodecim duplicatas rationes, et aspectus

earum, de quibus statim subdemos, simul plenius clariusque magis distincte vidit et cognovit, quam aliqua mens humana posset intelligere aliquid singulare.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA

Abyssus poenitatis ex magnitudine occasionum, seu crucis.

SECUNDO consideremus magnitudinem occasionum, scilicet, crucis eius. Tria siquidem fuerunt semper in Christo Iesu in hoc saeculo quoad vixit, ex quibus est formata mentalis crux eius. Primum fuit immensus amor; secundum immensus dolor; tertiumque fuit immensum gaudium. Nam sicut duo ligna se intersecantia constituant crucem, quae in medio clavo nectuntur; sic dolor et gaudium constituunt Christi mentalem crucem, ut gaudium erigatur in altum propter honorem divinum, et dolor in transversum propter nostrum flagitium, et haec duo in amore quasi in clavo medio nectuntur, aut potius ab ipso amore illa duo aequaliter oriuntur tamquam a principio radicali.

415. Primo ergo mensura ab omni creatura immensurabilis Dominicæ crucis fuit immensus amor, a quo processit. Nam tanta extitit, quantus ad Deum et ad proximum amor fuit; quia enim fuit

unitus Verbo personali unione, tota capacitas naturae ipsius, quae ex personali unione dilatata extitit, tota amore repleta fuit, immo tota fuit amor in Verbo. Secundo etiam mensura et magnitudo Dominicæ crucis tanta fuit, quantus extitit dolor in mente eius, et poena in carne. Pro cuius intellectu sciendum est, secundum Alex. de Ales in III, quod dolores Christi fuerunt poenales, maxime propter duo. Primo quia erant contra naturam patientis; secundo quia erant contra voluntatem naturalem sensualitatis. Insuper est notandum, quod differunt materialiter a doloribus poenae; nam poenae variantur in corporis membris secundum ipsarum poenarum diversitatem, et membrorum vivacitatem et sensibilitatem. Dolores vero variantur in mente secundum eius vivacitatem, atque naturalem et accidentalem dispositionem, necnon et secundum varietatem obiectorum ipsum dolorum; nihilominus membrorum poena in momento per dolorem menti communicatur; atque dolor mentis quasi absque mora per poenam ipsi corpori habet communicari. Ex quo patet omnes mentales dolores, qui ab instanti conceptionis fuerunt in mente eius, per indicibiles, ac variatas poenas resolvebantur in Corpus suum sanctissimum, secundum diversitatem obiectorum suorum dolorum; necnon et omnes eius corporales poenae secundum earum diversitatem et acerbitatem in eius mentales dolores modo inexplicabili resolvebantur. Denique quantum Deum et proximum adamavit; tantum, sicut infra dicetur, de